

Ćwiczenia dla dzieci z symptomami dysgrafii

Spis treści

Wstęp.....	4
Rozwiązania.....	8
Wiewiórka.....	9
Liście	11
Jabłko.....	13
Język.....	15
Kasztan	17
Cebula	19
Dzięcioł.....	21
Deszcz.....	23
Słonecznik	25
Jarzębina	27
Dynia.....	29
Pietruszka.....	31
Parasol.....	33

Wstęp

Dysgrafia, czyli trudności w opanowaniu poprawnej formy graficznej pisma, to – obok dysleksji i dysortografii – częsta przyczyna niepowodzeń szkolnych. Specyficzne problemy z pisaniem pojawiają się u dzieci prawidłowo rozwijających się, to znaczy w normie intelektualnej.

Określenie dysgrafia było początkowo używane w Polsce przez H. Spionek dla oznaczenia wszystkich przejawów trudności w pisaniu, w tym także błędów w pisaniu. Później Marta Bogdanowicz wprowadziła pojęcie „dysgrafia” jako trudności z opanowaniem technicznej strony pisania, a więc poziomu graficznego pisma. Termin ten pochodzi z języka greckiego od czasownika grapho – „piszę”, „rysuję” oraz od przedrostka dys. Jest to częściowa lub całkowita utrata zdolności pisania poprawnego pod względem graficznym.

Dysgrafia zatem wyraża się w formie zniekształceń strony graficznej pisma, takich jak niedokładności w odtwarzaniu liter, złe proporcje liter w wyrazie, brak połączeń liter, brak należytego odstępu między literami i wyrazami, brak równomiernego i jednolitego położenia pisma, niepoprawne zagęszczenie liter¹. Te zniekształcenia wynikają z zaburzeń funkcji percepcyjno-motorycznych (motoryki rąk, funkcji wzrokowych i koordynacji wzrokowo-ruchowej). Mogą się one zmniejszać w wyniku intensywnych ćwiczeń grafomotorycznych, w wypadku braku ćwiczeń nasilają się wraz z wiekiem, niekiedy aż do zupełnej nieczytelności pisma².

Przyczyny dysgrafii są złożone. Do najczęściej występujących można zaliczyć między innymi:

- uszkodzenia części mózgu odpowiedzialnej za opanowanie umiejętności pisania, zaniedbania w edukacji oraz zaburzenia w rozwoju,
- zaburzenia w obrębie motoryki małej (praca dłoni): wzmożone lub osłabione napięcie mięśniowe, niewłaściwy chwyt pisarski, nieprawidłowe nawyki związane z techniką pisania,
- zaburzenia percepcji wzrokowej (koordynacji wzrokowo–ruchowej i orientacji przestrzennej): obniżona pamięć wzrokowa i zdolność analizy wzrokowej, lateralizacja skrzyżowana.

Dysgrafię można podzielić na trzy podtypy:

- dysgrafia dyslektyczna,
- dysgrafia spowodowana problemami ruchowymi,
- dysgrafia spowodowana zaburzeniami w orientacji przestrzennej³.

---

¹ M. Bogdanowicz, A. Adryjanek, *Uczeń z dysleksją w szkole. Poradnik nie tylko dla polonistów*, Operon, Gdynia 2004, s. 126.

² Tamże, s. 127.

³ J. Lewinson, *Pomóż dziecku z ... dysgrafią*, K. E. Liber, Warszawa 2006, s. 20.

Zdaniem J. Lewinson w przypadku dysgrafii dyslektycznej odręczne pismo dziecka jest prawie niemożliwe do odczytania i roi się w nim od błędów. Jednak przepisywanie tekstów odbywa się bezbłędnie. Dysgrafia spowodowana problemami ruchowymi powoduje niewyraźne pismo pozbawione błędów i nieporadne przepisywanie tekstów⁴. Natomiast dysgrafię spowodowaną zaburzeniami w orientacji przestrzennej cechuje niewyraźne pismo pełne błędów i problemy z poprawnym przepisywaniem.

W parze z dysgrafią często występuje dyspraksja, czyli zaburzenie polegające na nieprawidłowej pracy mięśni, uniemożliwiającej skuteczne pisanie.

Najczęstsze symptomy dysgrafii w wieku szkolnym

Problemy z pisaniem mogą ujawniać się na trzech etapach rozwoju. Pierwsze objawy można zaobserwować już we wczesnym dzieciństwie, a następnie bardzo wyraźne symptomy pojawiają się w wieku przedszkolnym oraz szkolnym.

Dziecko w wieku szkolnym⁵:

- pisze niewyraźnie, niechlujnie, pozostawia nierówne odstępy, zmienia wielkość liter, wychodzi z pismem poza linie lub kartki,
- ma problemy z wycinaniem za pomocą nożyczek i równym kolorowaniem,
- nie potrafi wiązać sznurowadeł, zapinać guzików i sprawnie posługiwać się dłońmi,
- tworzy niedojrzałe prace plastyczne (zwykle lepiej rysuje z wyobraźni niż przerysowuje),
- ma kłopoty z zapamiętywaniem ustnych poleceń,
- często zachowuje się w sposób obojętny lub apatyczny,
- ma trudności z dopasowywaniem kształtów i rozmiarów,
- ma trudności z rozróżnianiem liter, słów i cyfr,
- ma kłopoty ze zrozumieniem takich pojęć jak „góra”, „dół”, „wewnątrz”, „na zewnątrz”, „lewo”, „prawy”, „przód”, „tył”,
- sprawnie mówi, ale z trudem czyta,
- czyta w sposób mechaniczny, bez zrozumienia,
- oddaje podarte i wygniecione prace pisemne, pełne kleksów, skreśleń i poprawek,
- pisanie sprawia mu dużo wysiłku i wiąże się z silną frustracją,
- oddaje krótkie, a często także niekompletne prace pisemne,
- dysponuje słabym stylem, a jego prace są kiepskie pod względem merytorycznym (skupia się przede wszystkim na ich czytelnym napisaniu),
- niezgrabnie trzyma długopis; późno uczy się pisać,
- jest nadmiernie aktywne; często zachowuje się w sposób chaotyczny i bezcelowy,
- bywa uparte i wrogo nastawione względem nauczycieli,
- często buja w obłokach,
- jest niezdarne podczas zajęć sportowych,
- ma problemy ze zręcznym skakaniem,

---

⁴ Tamże, s. 20.

⁵ Tamże, s. 30–31.

- ma kłopoty z orientacją przestrzenną i czasową,
- osiąga bardzo zróżnicowane wyniki podczas testów, od wysokich do niezwykle niskich.

W szkole może doświadczać następujących trudności:

- podczas pisania odwraca litery i cyfry, co utrudnia czytanie i rozwiązywanie zadań matematycznych,
- nie potrafi sprawnie przepisywać z tablicy,
- uczy się gorzej, niż wskazywałby na to poziom aktywności,
- często się myli podczas liczenia ze względu na nieczytelne i nierówno zapisywane liczby.

Wybrane zasady pracy z dzieckiem

Przewyciężenie trudności w pisaniu dokonuje się w różny sposób, w zależności od ich charakteru i przyczyn. Warto więc przeprowadzić jak najwcześniej badania oraz skorzystać z pomocy specjalistów. W szkole dziecko może uczestniczyć w terapii pedagogicznej, natomiast w domu należy pamiętać, aby nie porównywać osiągnięć dziecka z jego rówieśnikami. Rodzice powinni chwalić dziecko, nagradzać za poczynione postępy, zachęcać do rozwijania zainteresowań, hobby. To pomoże dziecku budować poczucie własnej wartości i osiągać sukcesy na miarę własnych możliwości.

Wskazówki⁶ dla nauczycieli dotyczące wspierania i motywowania uczniów z dysgrafią. W szkole podstawowej:

- zezwalaj na stosowanie technik zastępczych, takich jak pisanie na komputerze lub nagrywanie wypowiedzi,
- dawaj dzieciom więcej czasu na ukończenie zadania,
- pozwól dziecku wybrać temat wypowiedzi pisemnej; możliwość skupienia się na własnych doświadczeniach i zainteresowaniach zwiększy motywację ucznia,
- gdy tylko to możliwe, odnoś treść lekcji do osobistych doświadczeń dziecka,
- pozwalaj uczniom ilustrować swoje wypowiedzi pisemne i pisać krótsze prace,
- zachęcaj dzieci o różnym poziomie sprawności do wspólnej pracy nad zadaniami pisemnymi; niech każdy uczeń wykona część zadania odpowiadającą jego zdolnościom.

Nagradzanie uczniów za dobrze wykonane zadania jest bardzo ważne, ponieważ pokonanie barier utrudniających czynności pisania wymaga długotrwałych i systematycznych ćwiczeń.

Wśród wielu niezbędnych ćwiczeń dla dzieci z dysgrafią można wyróżnić m.in.:

- ćwiczenia usprawniające umiejętności grafomotoryczne,
- ćwiczenia wzmacniające układ mięśniowy, ćwiczenia rozmachowe mięśni rąk,

---

⁶ Tamże, s. 54.